

Պ Ա Յ Մ Ա Ն Ք

ՊՈՒԼԿԱՐԻԱ

Տարեկան . . . 12 Ֆր.

Վեցամսեայ . . . 6 «

ՈՐՏԱՍԱՀՄԱՆ

Ներքին քիմիկ ծրարով

Տարեկան . . . 1 Ֆր.

Վեցամսեայ . . . 7 Ֆր.

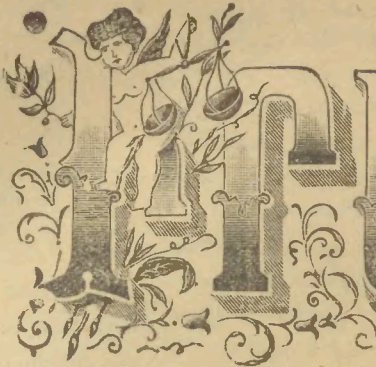
ԱՍԵՐԻԿԱ

Տարեկան . . . 2. 60

Վեցամսեայ . . . 1. 50 Տոյար «

4 Ա Ն Ե Ի 4

Ծանոցման ուղը
20 սակերիմ

Լ Ր Ա Դ Ի Ր

Ա Ջ Գ Ա Յ Ի Ն Ե Ի Ք Ա Ղ Ա Ք Ա Վ Ա Ն

ԿԸ ՀՐԱՏԱՐՈՒԹՅՈՒՆԻ Ա ՄԵՆ ԶԱՐԳԱՊԵՏԻ ԵՒ ՇԱԲԱԹ

Հ Ա Ս Յ Ի

Rédaction du journa

l'avouant

VARNA (Bulgare)

Редакция

на вѣстникъ

Иравуник

ВАРНА

Գրութաշինք եւ չեւ
տրտիր

ՓՈՔՐ-ԱՍԻԱ

ՅԱՆԻ ԽՄԲԱԳ ՍԿԱՆԸ

Եւրոպան՝ այս պահուս Ծայրափոյն Արեւելքին տակաւոյց, կարծես մինչև աստիճան մը կորսնցուցած է իր գործունէութիւնը ու մտքի անդորրութիւնը, որպէսզի կարենայ զբաղիլ աւելի հին ու վայրկեանէ վայրկեան աւելի ստիպողական դառնալով բնային ունեցող խնդիրներով: Ան՝ դէտքերն իրենք իրենց գլխուն ձգած է և գոգցէս արեւմտեան դիւանագիտութիւնը հրաժարած է իր պատուաբեր պաշտօնէն նկատմամբ ինչպէս՝ Մակեդոնիայի ծանրակշիռ խռովութեանց, որոնց, ցնարական պիտի ըլլար ըսել, թէ տէրութիւնները կրցին վերջ մը դնել՝ Մուրցաթիքի ծրագրին մէջ պատուելին անբաւական ու թոյլ գործադրութեամբը, նոյնպէս՝ եւ հայկական տարօրինակ հարցին, որ կսպառնայ նորէն եղբրական պայքարի մը փոխուիլ:

Այս վերջին պարագան շեշտող շատ մը սպառնական տեղեկութիւններ միայն կը հասնին մեզ ժամանակէ մը ի վեր: Վերջին յունիս ամիսի մէջ տէրութեանց ու ժողովուրդներու պաշտօնական ուղարկութիւնը հրաւիրուած էր Ֆրանսական խորհրդարանին մէջ հարցապնդումով մը նկատմամբ Սասունի շարգերուն վերսկսելուն, այսինքն 1895 և 1896 ի պէտքերուն:

Ֆրանսայի արտաքին գործերու նախարարը պատասխանելով մեկին, վաւերական, ճիշդ պատմութեան մը՝ Զէրի բաշայի ու Ֆէրիտ պէյի կողմանէ գործուած խռովութեանց, խոստովանած էր չարիքին գոյութիւնը, ճանչցած էր դիմագրութեան օրինաւորութիւնը աղբի մը համար որ մեռնիլ չուզեր, խոստացած էր, վերջապէս ոչինչ զանց չընել, ոչ միայն անմեղ արիւնի մը հեղումին առաջին առնելու կամ

զայն դադրեցնելու, այլ նաեւ դժբաղդ ժողովուրդի մը ապահովելու: Համար ընկերական կեանքի տարրական երաշխիքը՝ կազմակերպական բարենորոգումներով:

Ոչ ոք իրաւունք չունէր տարակուսի տակ ձգելու անկեղծութիւնը նախարարի մը որ, շատ անգամներ, իրական բարեացակամութեան մը ապացոյցներ տըւած է, և որ պիտի ստիպար մեղսակից ըլլալ, նոյն իսկ պարզ անհոգութեամբ մը, 1896 ի եղբուին կրկնուելուն: Ամենուրէք ուր Հայաստանի ներկայացուցիչները իրենց ձայնը լսելի ըրին, ամենուրէք ուր գո մարեցան՝ ինչպէս Լոնտոնի մէջ վերջին յունիսի վախճանին՝ միջազգային ժողովներ այս նուրական դատին ակոյեաններուն կողմանէ, ամէն ոք գովաբանեց Տ. Տէլքասէին բարի դիտաւորութիւնները, բայց նաեւ ամեն ոք հարկ համարեց մատնացոյց ընել առաջարկուած ծրագիրներուն արմատական անբաւականութիւնը: Եւ սակայն մարդկութեան բարեկամները չափազանց պահանջներ չըրին: Անշուշտ հրաժարած չեն ու բնաւ չպիտի հրաժարին օգտուելէ Պերլինի դաշնագրին 61 թղ. յօդուածէն, որ անոնց համար իրաւաբանական կէտի մը գործադրական վճռի մը զօրութիւն ունի: Անշուշտ հրաժարած չեն ու չպիտի հրաժարին այն իրաւունքներէն զոր 1895 ի յիշատակագիրը տուած է անոնց դէպի զայն ստորագրող պետութիւնները: Վայրկեանի մը համար, բայց սակայն, ինչպէս վայելէ գործնական մարդերու մտահոգ՝ նախ և առաջ վերջ մը տալու աղբի մը սպաննումին, մահուընէ եւ շատ անգամներ մահուընէ վատթարագոյն վիճակէ մը պահպանելու համար Սասունի ու Մուշի Հայերուն կիները, աղջիկները ու տղաքը, բաւականացան յիշեցնել պետութեանց թէ դեռ ութը տարի առաջ Եւրոպան Սուլթանէն պահանջած էր Հայաստանի դահլճներուն յետս

կոչումը եւ թէ Զէրի փաշան մէկն էր անոնցմէ: Պահանջել ու ստանալ պաշտօնականներու փոփոխութիւն մը յերաւի ամենաթեթեւ ձեւէն էր տէրութեանց միջամտութեան: Բարենորոգումներու ճամբուն մէջ այդ առաջին քայլն էր միայն, բայց անհրաժեշտը, և մինչև աստիճան մը ու ժամանակի մը համար պիտի բաւէր վտանգը հեռացնելու:

Իժմադարար, պետութիւնները չդիմեցին այդ միջոցին, որ ամենապարզը ու միանգամայն ամենապաշտօն է: Յուլիսի մէջ խօսք եղաւ բանակցութիւններու մասին, որ սկսուած էին միաժամանակ Բարիզի Ս. Բեդերսպուրկի, Լոնտոնի դահլիճներուն ու Դրան միջեւ, վարչական բարեօրոգանքներու նպատակով:

Սակայն, ինչպէս կ'սպասուէր, այն բանակցութիւնները ապարդիւն մնացին, ճիշդ անոնց պէս որ անոնցմէ առաջ տեղի ունեցան կէս դարէ մը ի վեր և որոնք կը կայանային մերթմընդ մերթ Թուրքիայէն հանդիսաւորապէս պահանջելու մէջ ձեռք սռնուլ ինչ ինչ միջոցներ, զորս նա շատ անգամներ հանդիսաւորապէս խոստացաւ, և որոնց նոյն իսկ, գործադրուած ըլլալը պիտի եղար:

Սուլթանը լուր տարածել տուաւ թէ ինչ որ Սասունի ապստամբութիւնը կոչած էին, վերջացած էր, թէ այդ գաւառին վրայ պիտի տեղացունէր իր կայսերական առատաձեռնութեան պտուղները և թէ իր ծախքովը պիտի վերաշինել տար դիւղերը, իրականօրէն, սակայն, բնակիչները հալածեցին, երեւելի անձերը բանտարկեցին, ամբոյց ու զօրանոցներ կանգնեցին: Եւ այս եղաւ ամէնը:

Այսօր չարաշուկ լուրեր նորէն կ'սկսին տարածուիլ: Կ. Պոլսոյ մէջ ապստամբութեան վրայ կը խօսուի, Ռուսահայաստանի սահմաններուն վրայ տեսնուեցաւ դժբաղդ հայերու երկու կըրակի մէջ բռնուելը: Հիմա

(Թուրքերը)՝ անողորմ զսպում մը կը պատրաստեն: Եւրոպան գիտէ թէ ինչ կը նշանակէ այդ: Ան պիտի տեսնէ Անատոլիոյ շարգերուն վերսկսումը, եթէ հասարակաց կարծիքը չյուզուի ու չխօսի:

Զէնք կրելու կարող Հայերը իրենց համար բան մը չեն խնդրեր: անոնք վճռած են հետեւելու օրինակին այն ամէն ժողովուրդներուն, որոնք իրենց ազատութիւնը ու իրենց կեանքը վերստացան: Ինչ որ թախանձագին կը խնդրեն, այն է թէ իրենց կիներն ու զաւակները չքաւեն իրենց հայրերուն ու մայրերուն շարաքները՝ չարչարանքներով ու ամօթով:

Այս խնդրուածին մէջ տարապայման բան մը չկայ, այլ պատերազմական օրէնքներու գործադրութիւնը կը պահանջուի անկախութեան այս կռուին համար ալ: Յուսալի է, թէ Եւրոպան որ այնչափ վնաս կրեց իր շահերուն, ինչպէս նաեւ իր դիտակցութեան մէջ, հանդիսատես ըլլալով իբր անգործունեայ, չը ըսենք անզգայ, վկայ մը 1896 ի կատորածներուն, պիտի գիտնայ խուսափիլ յանցապարտութեան կրկնումէ մը՝ թէ՛ սահման մը դնելով դահլճներու եռանդին եւ թէ վերջապէս անբաղդատելի ծառայութիւն մը մատուցանելով Հայաստանի, մարդկութեան, նոյն ինքն թիւրքիայի, աղաքութեան ու դաշնագիրներու համաձայն և յօդուած հասարակաց կարգադրելով հարց մը որ չը դադրի սպառնալէ հարստահարեալներուն, հարստահարիչներուն ու հանդիսատեսներուն իսկ միանգամայն:

ՀԱՅԿԱԿԱՆ

Մեր անցեալ թիւով թան էն արտատպուած հեռագրին այն լուրը թէ Անդրանիկի խումբը վաճը գրաւած է, բոլորովին սուտ է կըսէ նոյն թիւով իր վերջին թիւով: Մենք արդէն դիտել տուած

էինք թէ այդ լուրը անհիմն ըլլալու է, քանի որ օր մը յետոյ Պուլկար գործակալութեան հեռագիրը հայ խումբին հալածուած ու ցրուած ըլլալը իմացուցած էր :

Այժմ մեզ մտատանջողը այն խոր լուսթիւնն է որ կը տիրէ քանի մը օրէ ի վեր Հայաստանի գէպքերու մասին : Այս լուսթիւնը մեզ կասկած կը ներշնչէ թէ մի գուցէ թուրք կառավարութիւնը հայ խումբերու այս վերջին շարժումը պատճառ բռնելով նոր կտորած մը սկսած ըլլայ և այդ կողմերու հեռագրական հաղորդակցութիւնները կապէ մինչև որ սխառագործութիւններ իր փափաքած աստիճանին հասնին :

ՀՐԱԾԵՇՏԻ ԽՕՍՔԵՐ

Ասկէ առաջ անգամ մը այս էջերուն մէջ խօսեցայ անոնց մասին . Վառնաի «Բարգէն Սիւնի» և «Հայկական» Ընթերցարանները ըսել կուզեմ, զորոնք խանգաղառ սպաւորութիւններու տակ Հայկական խորհրդարաններ իտրա գրեւոր չափ առաջ գնացի, ու չեմ գըջար ստանկ ըրած ըլլալուս համար, որովհետեւ չեմ կարծար որ ասով չափազանցութիւն մը ըրած ըլլամ :

Որչափ ատեն շարդարեւ որ այս կարգի հտնորոգում հաստատութիւններ մեր մէջ լոկ Ընթերցարան անունին տակ գոյութիւնն պահելու իրաւունքը ունենան՝ առանց իրենց վերապահւած սահմանէն անցնելու խրափութեան, այդ հաստատութիւնները, արտասահմանի մէջ եւ ոչ մէկտեղ, իրենց գոյութիւնը երկար ատեն ու արդիւնաւոր կերպով պահելու խրախուսիչ հեռանկարը չեն չղարձակիր մեզի, դժբախտաբար :

Ընթերցարանական խնդիրներու մէջ երկար տարիներու շրջաններում ունեցած փորձառութիւնս կարծես չէր բաւեր ինծի . այս խորհրդածութիւնը ընելու համար, որուն աչք ծակող ճշմարտութիւնը դարձեալ կը ցոյց տուներ, Վառնաի մէջ, ամեն անգամ որ ընթերցարան մը յաճախուի սրտակեղծ պատեհութիւնը կուեննամ, ու հոն, մէկէ աւելի անգամներ, նստելէն, մտածելէն, ու մեծաւոր կեանքէն ձանձրացած Տեսուչի մը բերէն լսած եմ սա արտուայնը . թէ՛ աղբիւրի նայեցէ՛ք սա մարդիկ որ սրճարան կը վազեն՝ Ընթերցարանու դալու տեղ, խաղամոլներ, կենցաղաւորներ, յիմարներ . . .

Դիտողութիւնը որքան արդարացի նոյնքան ալ անիրաւ է, և ընթերցարան չի յաճախուելուն պատճառները՝ նոյնքան բացորոշ որքան դիւրահասկութիւնը բարդ :

Պ . Տեսուչներուն իրաւունքը քաղած ըլլալու համար՝ ընդունինք որ անխելք մարդիկներ, խաղամոլներ, կենցաղաւորներ, յիմարներ ևս անոնք որ սրճարան կերթան՝ ընթերցարան մը յաճախելու տեղ, ուր տեղ յաճախող խելացի մարդը պիտի գտնէ իր բարոյական անեղծ պահելու գործը մը, իր սոհմային ու անհատա-

կան նկարագիրը կաղմելու . զգալիներ, ու իր մտաւորական մակարդակը բարձրացնելու և իր հայրենասիրական ոգին վառ պահելու լուսաշող փառարաններ :

Բայց գիտէք թէ մարդը աւելի հակամէտ ծնած է չարին ու վնասակարին քան ինքնապաշտօնի կը նմանի մահաւոր չի ապրի մը, որ թիշկէն յանձնարարուած լիդի բայց բարեբար զեղերուն կը նախընտրէ իր մահը փութացնող անուշեղէնները : Եւ որպէս զի հիւանդը դիւրութեամբ ճաշակ իրեն հրաժարուած լիդի բաժակը՝ պէտք է որ թիշկը ճարպիկ ըլլայ, ամեն կարելի միջոցներ ձեռք առնէ հիւանդը փրկելու համար, երբեմն աւելեալ քաղցր խառնելով այլ լիդի բաժակին :

Ինչպէ՞ս մեզ պիտի խեղճ հիւանդը երբ իր մահաւոր լիդիակին և իր մահացու արարքին գիտակցութիւնը չունի, վնասակարին տեղ՝ օգտակարը, կենսատու ընդունի չի գիտեր : Հիւանդէն աւելի թիշկը չէ՞ միթէ մեղադրելին, եթէ ան իր ձեռքին մէջ միջոցներ ունի իր հիւանդը փրկելու համար, ու չընէր, իր անհոգութեան և կամ ապկարութեանը բերումը :

Այսպէս ալ մեր հանրային ընթերցարանները կը նմանին ապկար բրժիկներու, ու մեր խեղճ հաւարակութիւնը՝ յիմար հիւանդներուն :

Եւ որպէս զի մեր ընթերցարանները կարենան իրենց պաշտօնին կիրարկումը արդիւնաւորեալէս գործադրել, ամեն և ամեն բանէ առաջ պէտք է որ անոնք զգուշանան անպէտ վերիբէ, տեղորդ գեղարաններէ, այսինքն՝ թիշկով քիչ ընթերցարաններ՝ բողբոջամած ընթերցարան հասարակութեան որակին և քանակին, որով կարելի ըլլայ եղած աւելորդ ծախսերը գործածել մէկ հատիկ հաստատութեան մը բարգաւաճումին :

Մասնաւորելով խօսքս Վառնաի համար. պէտք է ըսել որ մէկ հատիկ ընթերցարան մը չի առնու ինչ որ դժբախտաբար անկարելի է . որչափ ատեն որ կուսակցամոլութեան պիղծ ոգին պիտի սիրէ այդ անտէն վարակուած ստուար հոգիներու քով : Ու այս կուսակցամոլութիւնը արտատախիլ ընելու համար՝ Միտքիմ պահանջող Հոռմի շաղկուններ (°) խիստ հարկաւոր են :

Պէտք է որ ընթերցարանի մը վարիչ մարմինը ինք ընթերցարանէր, փորձառու և գործունէ ըլլայ, օգտակարը հասնելին միտցնել գիտակցով : Ամեն կարելի և ընդունելի միջոցներով պէտք է միշտ նորութիւններ ստեղծել :

Պէտք է որ ընթերցարան մը մեր մէջ խորհրդարան ալ ըլլայ, լսարաններ սարքուին հոն չարաթիւ մէկ երկու անգամ, իր մէջ ունենալով անմեղ զբօսանքի վայր մը և երեկոյան դաստիարակութիւններ : Եւս մը մարդիկներ ընթերցարան չեն յաճախեր, անոր համար որ խեղճեր իրենց կարգադրածէն մեծ բան մը չեն հասկնար, լուռ ու մունչ չորս պատերը կը տեսնեն, կը ձանձրանան . դուրս կելլեն իրենց պէտք եղածը ուսումնասիրական պատերազմի լուրերն են, ինչպէս և կուսակցական ու անհատական կռիւ ու կողմի յարձակումները, որոնցմով փառք աստուծոյ այնքան բեղուն են արտասահմանի հայ թիւիները որոնցմէ կարելի է գտնել ամեն հայ սճարանի սեղանին վրայ :

Ո՞վ ասոնց պիտի հասկնէ գրականութեան և գիտութեան քաղցրութիւնը :

Վերջապէս ընթերցարան մը պէտք է որ սրճարանի մը չափ հանգստաւէս ու հովասուն վայր մը ըլլայ :

Ստանց այս պայմաններուն մեր հանրային ընթերցարանները ընդհանրապէս չպիտի կրնան երկար ու արդիւնաւոր կեանք մը ունենալ, ու օրին մէկը պիտի ստիպուին իրենց գոյութիւնը փակել, ամօթի ու խաղաղութեան հետք մը ձգելով իրենց ետին : Եւ հիմա մնա՞ք բարով ձեզի, Վառնայի սիրելի ընթերցողներս, համարաշխուսթիւն և մէկ հատիկ ընթերցարան մաղթելով ձեզի, ու հոգար աղաւթ ներդրութիւն ալ խնդրելով ձեռնէ ապկար գրչիւ բոլոր չաղակերտութիւններուն համար :

Վառնա Ս. Օ

ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՏՐԱՊԻՉՈՆ 13 օգոստ. 1931

Յուլիս 8 ին սպաննութեան փորձ մը եղած է քաղաքիս պատուաւոր առատաձեռն և յարգելի անձերէն Կայծակ Արապեանի վրայ, բնիկ Կիրնցի, որ վաճառականութեամբ կ'զբաղի Տրապիզոնի մէջ : Յիշեալը քեռային է ծանօթ փաստաբան զրափտ Վահան Մալիզեանի և ամէն շրջանակներու մէջ համակրանք կը վայելէ . իր վերջը կը դարձանուի դեռ :

Ոճրագործը փախած է : Բայց հինգ օր վերջ, աղայ մը իր տան բակին պատահանէն նամակ մը կը նետէ և կը վախչի, առար վրայ տան պատու սպասուհին, որ բակը կը գտնուէր և վախեալով չուարելով, նամակը անմիջապէս փողց կը նետէ՝ կրակ կայ, պատուով այնպէս որ ամէն կողմէն կը վազեն, և ոտտիրկները հասնելով կը ձերբակալեն նամակը նետող տղան՝ որ կը փախչէր ինչպէս նա՞ և կը գրուեն նամակը :

Սեպտ. վրայ կը հասկցուի թէ յետափոխականներու գործ էր այս դէպքը և կառավարութիւնը խիստ միջոցներ ձեռք կ'առնէ . արդարեւ նամակը սպաննողը մըն էր որով յիշեցնել վերջ դանակի փորձը, կը յայտնուէր թէ եթէ միշտ և 2 օր Լօւստօի Հնչակեան կեդրոնը 500 ֆրանկ չի փութայ գրելով, մահուան դատաւարութեամբ է և խուզարկութիւնները և բանտարկութիւնները իրարու կը յաջորդեն : Կը բռնուին նախ նամակը ձեռքը և զաշահանարը, երկու պատանիներ. ու յետոյ, շնորհիւ ընկերներու մատնութեանց, ինչպէս նաեւ ձերբակալուածներու քով գտնուած անուան կեղծանունի ցուցակներուն, լուսանկարներուն եւայլն . վախճանէ աւելի անձեր բանտը կը խնդուէին : Հնչակեան մասնաճիւղի կնիքը և սպաննութեան փորձին ծառայող դաշոյնը կ'առավարութեան ձեռքը կանցնին : Այս դէպքը ահագին յուզմանք առկած է անխտիր, ոչ միայն կայծակ Արապեանի ազնիւ և բարեխիտ անձ մը ըլլալուն, այլ և ծանրակշիւ հետախնդիրներուն պատճառաւ : Տրապիզոնի մէջ թուրքերը շատ լաւ կը վարուէին հայերու հետ . բայց այս յայտնութեանց վրայ, ընդհանուր զրգոյ մի ընթերցում ևս . այնպէս որ ինչո՞ք հայերը նորէն ահ ու վախի մէջ կ'ապրին, որքան ալ այս արարչին համար չըլլայ : Ինչ որ ալ ըսենք քիչ է, և այս անիրաւ ու անտեղի ընթացքը չարագործարար և կը Հաւաստուի թէ խեղճ վերադարձներ վերջը վտանգաւոր ըլլալէ զարդած է :

ԴԻՏՈՂ

ՈՆԻՈՒՆՈՒ ՔԱՅԼԵՐ

Ռուսչուկ 29 օգոստոս 1931

Տեղւոյս մէջ, երկու, վարժարանաց Հոգաբարձութիւնը թուականէս 20 օր առաջ մասնաւոր նամակով մը կը ծանուցանէր ծնողներուն թէ աշակերտներու արձանագրութիւնը կ'սկսի ամսոյս 15-ին : Այս նամակին մէջ պիտի տրուած էր նոյնպէս թէ և . կարգ մը աւելանալու պատճառով՝ պիտաճէն 7000-էն 8000 ֆրանկ բարձրացած է, հետեւաբար 1000 ֆրանկ յաւելում մը եղած է պիտաճէին ելքին վրայ : Սոյն գումարը կ'արեւալ հայկական համար Հոգաբարձութիւնը ամսականներուն վրայ հարկերն տաւ և բարձրագոյն երկու կարգերու աշակերտներուն հարկին քսան յաւելում մը ըրած է :

Մնողներէն շատեր վարժարաններու բարեկարգ վիճակին ի տես, սիրով ընդունած են Պատ. Հոգաբարձութեան այդ որոշումը, նոյն իսկ որոշումէն աւելի վճարել յանձն տանողներ ալ գտնուած են, այս պարագան բացառաւ կերպով ցոյց կուտայ թէ վարժարանը սիրուած է հասարակութենէն և անոր գործողութեանց առարկան դարձած :

Իսկ գալով կարգ մը դժուարահաճ ծնողներու, որոնք ամսական 50 սանդիւմ աւելի չի տարու համար կըստպանան (°) իրենց օրովները գերմանական կամ հրէական վարժարան զրկելու, ուր երկու բառ գերմաներէն կամ ֆրանսերէն կոստակէն աւելի բան մը չպիտի կրնան խորացնել խեղճ գոհիւր իրենց անխոնջ ծնողներուն, այժմէն կուգանք յայտնելու թէ հայկական կրթութիւնը, խղճամիտ պաշտօնէութեանց խնամքի ունեցման միջոցաւ, հաշարապատիկ աւելի կարծէ, քան օտար վարժարաններու մէջ . այն ալ յաճախ իրենց իսկ աշակերտներուն կողմէն քննադատուած, իմաստակութեան և ինքնահաւանտութեան առաջնորդող տիւր կրթութիւնը :

Վերջին քա ի մը տարինկու ընթացքին մէջ ունեցանք ուսումնական այնպիսի շրջանակներ, որոնց մէջ օտար վարժարան յաճախող 10 15 երկսուն աշակերտներու վճարած դրամները 7-8000 ֆրանկ կը հասնէին տարեկան : Միթէ կարելի չէ՞ր սոյն ևս ատորման գումարները մեզ, Վարժարանի Հոգաբարձութեան արձագրութեան տակ գնել ունենալու համար մասնաւոր ուսուցիչներ ըլլայ ֆրանսերէնի, ըլլայ գերմաներէնի, վերջապէս . . . , զաշահիլ համար : Եւ այն ատեն փոխանակ այդ գումարէն մասնաւորներ ոգտուելու, կ'օգտուէին նաեւ կարգ մը նիւթապէս անկարող սպաններու :

Կաթոլիկներու պաշտօն մը կայ, որ օրական 20 անգամ աղօթելու և զաշահիլ վրայ քոնի մը փորձեր ընելէ զատ զրեթէ ոչինչ կուսանին մեր ապագայ մայրացուները :

Բողոքականներուն որոնցքը բաւական ըզրակ նշանակութեամբ, առջի օրէն խեղճութեան մասնաւոր և քանիցս քննադատուած է :

Յարկը ներու վարժարան ալ որ ըսես աւելի վատթար քան որոնցքը : Անպիւն կը մնայ հրէաներուն դպրոցը, ուր իբրեւ թէ լաւ ձեռագործ և ֆրանսերէն կը սորվեցնեն, եղեր մեր վարժարանէն հոն դադող աշակերտութիւններու (պէտք է գիտնալ թէ ընդհանրապէս մեր վարժարանին մէջ կարգ մը փոխիչ չկ'ըցող աշակերտահիններ՝ կերպով մը ծնողաց վրայ կ'ազդեն ու ինքզինքնին օտար վարժարան կը նետեն :

տան—երևի միևնույն կարգին մէջ մնալու արժանապատիւնն նուազանցումէն զերծ մնալու համար : Կը հարցնենք արդ. ծնողքներուն թէ՛ քանի որ իրենց որդին կամ պաշտօնական լիցենզիայի չէ ու եւ չէ ծրարի մասնակցելը մայրենի լեզուով իրաւունքները, ինչպէս կարելի պիտի ըլլայ օտար վարժարանէն սպասել հայ վարժարանին թողած պակասը (°) յրաւունքով :

—Կատարեալ դարգացում կուտան մարգիւղը, եղբայր, մեր վարժարանին կը նմանի :

Ահա այդ ծնողքներուն պատասխանը ըլլում էր զիտողութիւններուն վտարանը :

Ո՛վ միատեսիլին, ո՛վ տգիտութիւն կը կարծեն թէ քանի որ ֆրանսերէն կամ գերմաներէն ֆրանսեր քովէ քով գնելուն մէջ կը կայանայ զարգացումը, կը կարծեն թէ օտար վարժարան գացողները պրոպագանդիստներ են, որոնք իրենց բոլոր ցանկերէն—անընդունակութենէն կամ նուրբութենէն :

Ո՛չ, ո՛չ, յարգելի ծնողներ, քանի ղեռ կանուխ է, ջանացէ՛ք հեռու մնալ օտարին զրկելը նետուելու, յոռի սովորութենէն, Չար օրինակը վարակիչ է, մի ձգէ՛ք որ ուրիշներ ալ ձեզի հետեւին : Ծուէ՛ք ձեր որդեց գոնէ հայկական տարրական կրթութիւն մը եւ ապա յանձնեցէ՛ք զանոնք օտարներուն :

ԽԱՐՈ

ԲԱՑ ՆԱԿԱԿ

... Խմբագիր ,

Խնդրում եմ ներկայ երկուորդ տեղ տալ ձեր Երեսօրհանին մէջ, յանուն դպրոցական վարկի եւ բարոյական պատուի :

«Շարժում» թերթի 649 համարում նոյն թիւերի խմբագրութեան կողմից զետեղուած մի գրութեմը, խօսելով վառարանի Ազգ. երկսեռ վարժարանի

ներքին մասին՝ թոյլ է տալիս իրան, չը պիտի ինչ անխոստովանելի դիտարկութիւններէն մղուած, ցին չպարտել, ինչպէս թաղական եւ հոգաբարձութեան խորհուրդներին, նոյնպէս եւ Ուսուցչական մարմնի պատուի վերայ :

Այդ գրութեմը մամուլում, իբր թաղական եւ հոգաբարձութեան խորհուրդները միացած՝ այս յատկանշալի ուսումնական տարեկալի համար վառարանի Ազգ. երկսեռ վարժարանին վրայ յանձնած լինին ձեռնարկները :

Թողնելով թաղական եւ հոգաբարձութեան խորհուրդներին պատուի պահպանութեան հոգար իրենց, ներկայիս պարտ եմ համարում յայտնել որ իմ կազմած ուսուցչական մարմնի մէջ չը կայ ոչ մի ձրկակիր մարդ. ամէնքն էլ իրենց ճակատի քրտնքով ապրած եւ ապրող մարդիկ են եւ որ «Շարժում» մէջ երեւցած գրութիւնը պէտք է արդիւնք համարել կամ արդիւնութեան եւ կամ անհասկանալի չարութեան :

Մնամ յարգանք

Տ՛ Ծուէ Ազգ. երկսեռ վարժարանների

Հ. ԽՈՒՇՊՈՒԼԻՆ

2 Սեպտ. 1904

Վառնա

ԱՄՏԱՒՈՐ ԳՐԶԱԿ

Ազատ մամուլի գիրը եթէ, մեր բարձրագոյն համեմատ, հանրութեան օգտին եւ գործարարութեան ծառայելէ, հապա ի՞նչ դեր կրնանք վերադրել կարգ մը գրչականութեան որոնք իրենց սկզբունք ընտրած ըլլալ կը թուին հարուածել, պախարակել եւ կործանել ջանալ ամեն հանրօգուտ ձեռնարկ ու հաստատութիւն որոնց մէջէն կուսակցականութեան պառակտիչ մատր հանուած ու վտարուած է : Այդ կարգի գրչականութեան ամէն ինչ իրականութիւն, ամէն սրբութիւն ուղիք աւել տանել կը նկատին կը անոնցմով իրենց շահուն ու կուսակցական ետեւ գոհացում չեն գտներ : Այդպիսիներ կը ջանան, հայրենասէրի կեանքները պիտի

մտնին տակ, իրենց շահուն ծառայեցնել ամէն հանրային հաստատութիւն, ամէն բարենպաստ գործ, ըլլայ եւ կեղծիքի վարժարան, որոնք ամէն աղքատութեամբ եւ աղքատ ամէն կամ պէտք է իրենց օգտին ծառայեն եւ կամ քանդուին, կործանին, չարանան :

Այդ անտուր գրչականութեան մին էր որ առջի օր էր յանձնարարել վառարանի հայ հոգաբարձութեան չը մամուլեցնել Ազգ. երկսեռ վարժարանի ծախքին օգնելու, որպէսզի ազգային սնտուկը բաց տայ եւ այդ բաց թաղականներ եւ հոգաբարձութեան իրենց անձնական քստկէն վճարել կամ վարժարանները գոցել ստիպուին : Բայց ամէն զգուշ թէ ազգային, պետական եւ հանրային ու եւ հաստատութեան մը անտուկը եթէ բաց տայ, այդ բացը մատակարար կամ պաշտօնական չէ որ կը վճարէ, այլ ազգը, հանրութիւնը, հեռուարար այդ գրչակը ժողովուրդին վարժարաններու ծախքին չը մամուլեցնել յանձնարարելով : Եւ զգուշ կը բողբայ վարժարաններէն տարեկալին մէջ գոցուիլը որով 3—400 հայ երկսեռ մանկտի փողոցը մնայ կամ օտար վարժարաններ յաճախէ :

—Եւ ինչու այս չարակամութիւնը : Պատճառը շատ պարզ է : Որովհետեւ այդ անտուր գրչակը այս տարի չը պիտի կրնայ իր մէկ քանի տարեկաններու հետ ազգային հաստատութիւններու մէջ իր սաղայեղական պարը պարել ի վեպ ժողովուրդին եւ որբերուն որոնց համար խառնաբար Ռուսաստանէ հաւաքուած 5000 Քր. ը ղեռ երէկ «բարեգործութեան ծառայեցին» առանց արդիւնքի, եւ անկէ զատ 1500 Քր. ալ պարտք մը ձգեցին նոր թաղ. խորհուրդի եւ Հոգաբարձութեան ուսերուն վրայ :

Սակայն, այդ անտուր գրչակին եւ ժառի վրայ համարուող իր պիտալ, ջրանկիր ու թաղաքեւար անօթի արբանակներուն ոգործութեան հակառակ, թաղ. խորհուրդը եւ Հոգաբարձութիւնը իրենց վայելած անհուն ժողովրդականութեան շնորհիւ, քիչ ժամանակ

կը մէջ ոչ թէ 1500 Քր. պարտքը վճարեցին ոչ թէ միայն եկեղեցիին չը ջապտար չինելու եւ աղջկանց վարժարանը վերանորոգելու համար դրամ աւելցուցին, այլ նաեւ ժողովուրդին աջակցութեանը վստահ՝ այսօր ազգ. երկ. վարժարանը բարոյական բարձրութեան մը վրայ գրին, որոն նախընթացը չէ ուրեցած վառարանի Հայութիւնը :

Նոյնպէս մենք եւ մեր հետ բոլոր ժողովուրդը վստահ ենք թէ այդ անտուր գրչակին մոռնալը փոքր պիտի մնայ Ազգ. երկսեռ վարժարանին ներկայ բարձր դիրքը խախտած անհեղուկ շինքին մէջ. եւ բնականապէս վարժարանին դիրքը օրքան օր պիտի ստիպուի որ ուսելի կանոնաւորութիւն կուսակցական աղտոտ հոգիներէ գերծ ներդաշնակ ու կարող ուսուցչական նոր խումբին գոհակիւնը ջանքերուն եւ ժողովուրդին ներկական աջակցութեանը շնորհիւ :

Կարծէ՛ք հոս պատասխանել Տնօրէն Տ. Հ. Խուշպուլեանի 1400 Քր. տարեկալ վճարուելուն զէմ եղած բարբառնալին : Տ. Խուշպուլեան ինք չէր որ պաշտօն ուղեց, այլ զինք հրաւիրեցին ու համոզեցին որ այդ պաշտօնը ստանձնէ. եւ ինք ընդունելով Տնօրէնութիւնը, ստանձնեց նաեւ դասեր իր դպրոցներու ներսը չափովը :

ԱՐԳՈՍ

ԱԶԳԱՅԻՆ

Շ. Գարահիսարի Բիւրք գիւղի հրկիւղեալ եկեղեցին եւ յարակից դպրոցը վերաշինելու համար, Պ. Սարգիս Փաշաեանի միջոցաւ Ռուսներէ ազգայնոց մէջ կատարուած հանգանակութեան արդիւնքը՝ զոր հրատարակած էինք նուիրատուներու անուններով, զրկուած էր իր նպատակին : Նոյն գիւղի թաղ. խորհուրդը պաշ-

ՆԵՐՍԵՍ ՍՅՏԱՐԱԿԵՑԻ

(Որոտապոլում ԲԱԶՄԱՎԷՊ հանդէսէ)

Սկսեցի առաջնորդարանի դատարկ գեանի վերայ շինութիւն հիմնադրել, վարձով տալու եւ նորա եկամուտով կառավարուելու համար. պատրաստի դրամ չունենալուս պատճառով կառավարութիւնից խնդրեցի եւ պետական գանձարանից հինգ հազար լուրջ ստացայ զորք քնելու այդ շինութեան վրայ, այն պայմանով որ շինութիւնն աւարտելուց յետոյ մի քանի տարի ժամանակով կառավարութեան վարձով տամ զօրքի եւ հիւնդանոցի համար 5000 լուրջին չը աւելանայ առաջ մեծ շինութիւնն աւարտելու : Քիչնիւի եւ Գրիգորեանպոլի եկեղեցապատկան փողոցը բերեցի, զորք գրեցի եւ շինութիւնն աւարտեցի, որից յետոյ եւ, համաձայն նախապէս կազմած պատուար պայմանի կառավարութեան հետ, շինութիւնը վարձուեց զինուորական հիւանդանոցի համար քանի տարի ժամանակով՝ ի տեղի գանձարանից ստացած հինգ հազար լուրջ . բայց յետոյ շատ ստըճացայ, որ ստացել էի գանձարանից 5000 լուրջի եւ տուել վարձով հիւանդանոցին. որովհետեւ շինութեանց մասնաժողովն անպարար գրագրութիւններ էր

անում նոր—նոր շինելիքներ պահանջելով : Յետոյ միտք արեցի թէ կրպակներ շինելու եւ վարձով տալն օգտակար կը լինի. ուստի հիմնարկեցի հիւանդանոցին կից շատ կրպակներ, որոնք արուեստին զանազան անձանց օգտուէտ վարձելով ըստ որում մեծ յաճախութիւն էր ներկայացնում տեղը, քանի որ մեր առաջնորդարանն համարեալ քաղաքի կեանքին է :

Վերագրեանքներն յառաջ բերելով իբրեւ ներսէսի խօսքեր, այսուհետեւ կը շարունակեմ պատմել ինչ որ եւ, Սամուէլեանցս, անձամբ տեսել եմ եւ գիտեմ. Ներսէսը Քիչնիւի առաջնորդարանի գեանի վերայ կրպակներ շինելու փողոց մեծ չարտութիւն էր գտնում. նորան օգնութեան հասաւ իւր մօտիկ ծանօթ մի շատ հարուստ հրկայ վաճառական, որ յանձն առաւ առաջ, որքան դրամ հարկուորքի, քանց տոկոսի եւ իսկապէս էլ տալիս էր : Ամեն ուրախ օր եւ ըստանում էի նորանից որքան պէտք էր, եւ Ներսէսն միւս օր շարաթ ներկուեան վարձ էր հատուցում որմնադիր եւ հիւսն վարպետներին եւ մշակներին : Հրէայ վաճառականը տալիս էր երբեմն 200, երբեմն 300 մանէթ առանց մուրհակի միայն եւ ստորագրում էի իւր տոմարում, թէ սրբազան Ներսէսի համանով ստացայ այսքան դրամ : Երբեք Արհին ստանում էր գանձարանից իրան յատկացրած ոտճիկը՝ տալիս էր ինձ եւ տանում յանձնում էի վաճառականին, որ սոսմարում ջնջում էր ստորագրութիւնն : Չնայած, որ

Ներսէսն այդ միջոցին իր բարձր կոչման եւ պաշտօնի համեմատ ապրելու համար փողի կարօտութիւն ունէր, բայց դարձեալ նորան սեղանակից էին ամենայն օր 15—20 անձինք անպակաս, մերազգիներ եւ թէ օտարազգիներ, բայց ի դրանից հինգ որք հայ տղաներ Ներսէսի հաշուով գիւմ աղիւնում ուսում էին առնում եւ առաջնորդարանում ապրում էին. եւ ինքը Արհին որքան ազատ ժամ էր ունենում՝ ուսուցանում էր նորանց հայերէն լեզուն : Յիշում եմ եւ, 1829—30 թուականներին ուս—թրքական պատերազմի միջոցին թուրք զինուորների հետ դերձվարուեցին երկու էլ նշանաւոր փաշաներ, որոնք Քիչնիւ բերուեցին : Ներսէսը խնդրեց եւ առաւ նախագահութիւն համաձայնութիւնն, որ փաշաները միջնեւ հաշտութիւնը հայոց առաջնորդարանում բընակեն իւր երախաւորութեամբ : Ինքը Արհին փաշաներին նստեցրեց իւր հետ կառքի եւ լերեց առաջնորդարան. ամեն մէկին յատկացրեց իրանց վայելուչ առանձին սենեակներ զարդարուած ամեն պարզանկրով, նշանակեց նորանց համար եւ առանձին ծառաներ, պատուիրեց առաջնորդարանի խոհարարին նորանց սիրած տաճկական խորտիկներ պատրաստել եւ զոնազան օշարակներ :

(Շարունակելի)

տօնապէս իմացուցած է թէ Պր. Սարգիս Փաշաեանի միջոցաւ ստացած է 40 օս. ր. ոսկի 45 դահեկան, և շինութեան ձեռնարկածէ յուլիս 15 ին :

Պաշտօնական նամակին վաւերացեալ պատճէնը խմբագրութեանս զրկուած :

— Տեղւոյս ոստիկանութիւնը չարտօնեց Միութեան գաղափարի մասին ծանուցուած բանախօսութիւնը կատարել, առարկելով թէ քաղաքապետութեան նշանակութեան պէտք է առնել : Քաղաքապետութիւնն ալ կը լսենք թէ ձգձգող պատասխան մը տուած է : Սահմանադրական եւ ազատ երկրի մը մէջ այս ձգձգումը մեզ տարօրինակ կը թուի :

— Ազգ. Երկսեռ Վարժարանները 3 օրէ ի վեր բացուած է : 300 չափ երկսեռ աշակերտներ արձանագրուած եւ յաճախել սկսած են. միայն չորրորդ կարգէն քանի մը թուշաւորուածներ դեռ կը բացակային, անոնցմէ մէկ քանին իրենց ծնողքը խաբած են վարժարան կերթանք կորըսելով, և ուրիշներ ըմբոստանալով :

Թ Ի Ի Ր Ք Ի Ա

Շու 3-4 կիւն զարթնտա երմէնիստան հատիւնէրինտէն հիշ պիր հալատիս եօղտըր : Շու սլեքիտիյէթ պիզի էնտիշիյէ իլգա իտէյօր զիրա վան վիլայէթի տախիլինտէ պիր գաշ չէթա կէօրիւմիւշ օլմասը սէֆիլ վէ սիւքիւնէթի էհալիի եհնիտէն էլմէք իշիւն թիւրք հիւքիւմէթի քէնտիսնէ պիր ֆըրսաթ վէ պէհանէ ատտ իտէճէկի շիւքհէսիլ տիր. վէ օ ֆըրսաթտան արգուսը տէրէճէտէ իսթիֆատէ իթմէկէ մէյտան պուլմագ իշիւն, գօնօրսալարըն թէլէկրաֆ մու խապէրաթը մէնն իթմիշ օլաճագ զանն իտէրիլ, ինշալլահ պու զաննըմը թաստիգ օլընմագ :

Արնալուտ ֆէստապտշըլարը Բամագան ջազօք վէ Ահմէտ ալա ժանտարմա խըտմէթինէ վէ ֆէստաթը Արիֆ Նազիր թէքրար մէքթէպի Հուգուգա գապուլ օլընաճագլարընը վանլի Շաքիր բաշա վատ իթմիշ. քէզա կէյէն սէնէ տէրտէսթ օլընան 20 արնալուտարը սէրպէսթ պըրտգ մագ կիպի տիկէր պիր չօղ վատլարտա պուլընտըլը Սթանպօլտան պիլտիրիլիօր :

Մ Ո Ի Հ Ա Ր Է Պ Է

Ագասի Շարգ վալիի ումումիսի ամիրալ Ալէքսիէվ իսթիֆա սընը վէրմիշ օլմալէ, Ջարըն իսթիֆալը գապուլ իթմէսի

իգթիզա կէօրիւլիօր, զիրա Բուսիտնըն Մանչուրիատա մալլուպիլէթինէ Ալէքսիէվ սէպէպատտ օլընըյօր :

— Մօրնիկք Բօսրա վէրիլէն պիր թէլէկրաֆ իւզրէ, Բուս ժէնէրալը Ջատուլիշ աղըրճա եարէլէնէրէք, Եունք-Կու ճիվարընտա 4000 արքէրլէ եհսիր թուլթուլմուշ :

Քօնտրատուիլիշ Ջարուպով վէ Պէնտէրլինկ ժէնէրալար ժէնէրալ Քուրօքիին իլէրլէմէսիին մէնն իտէպիլմիշիլէր :

— Բուս վէլիւհտընըն Միլրտուլթիւնը միւնասիպէթլէ վէրիլէն զիյաֆէթտէ ճարօնլըլար իլէ միւսալէհէ ագտ իթմէք պահսը կէյէսի իւզէրինէ Ջար շէօյլէ սէօյլէմիշ Վիմիլիէ գատար վէրմիշ օլտուլըմըլ գուրպանլար միւսալէհէտէն պահս իթմէմիլիէ միւսատէ իթմէլէր : Թաքի պիր աքէրիմիլ վէ պիր բուպիլմիլ զալանա տէկին մուհարէպէյէն տէվալ իտէճէկիլ :

— Բօրթ Արթուր մուհաֆըլը ժէնէրալ Շտէօսէլ Ջարա պիր թէլէկրաֆ վիբուպ, Բօրթ Արթուրըն տահա իւշ այ մուհաֆալա իտիլէճէկիին պիլտիրիլ տիր :

— Լօնտօնտա հիւքմ իտէն զաննիլաթ իւզրէ, ժէնէրալ Քուրօքալիին Մուքտէնտէ հալի թէհիլքէլի, զիրա ժէնէրալ Քուրօքիին ոսն կիւնլէրտէ իլէրլէ մէսիին սէպէպի մուհիմաթըն նիտրէթի (նուապուլթիւն) օլուպ, եազընտա պէքէտիլի մուհիմաթը գապուլ իթմէսիտէ իլէրլէմէկէ պաշալաճագ ըմըլ : Շու հալտէ պալէատէ եազրլան իւշ բուս ժէնէրալարըն Քուրօքի իլէրլէմէքտէն մէնն իթմիշ օլմալարընըն հալատիսի էստասըլ օլաճագ :

— Բէթէրսպուրկտան Պէրլինէ վէրիլէն թէլէկրաֆ իւզրէ ճարօնլըլար Մուքտէնէ իլէրլէմէկէ պաշալմըլ օլտըլզարընը Քուրօքալթըն Ջարա պիլտիրիլ տիր :

— Ջին աքէրլէրի թէտրիլէ Մանչուրիայա կէյմէքտէ օլուպ, ճարօնլըլարըն զալթ իթտիլքէրի արազիի մուհաֆալալըն տէրէհօհտէ էյլէմէքտէ տիրլէր :

Բ Ո Ի Ս Ի Ա

— Բրէնս Սվիտթօքօլք Միլսքի Բլէվէնին եհրինէ տախիլիէ նաղըրը նապ օլընտը :

— Բլէվէնին գաթիլի Սաղանուլըն խաթահանէտէն գալըրը սէօյլէնուպ ոսնրա թէքլիլ օլընտը իտէտէ, պու տէֆա Ջայրըն Բէթէրսպուրկ մուսպիրի մէրգուլ գաթիլին սահիհէն գաշ մըլ օլտըլընը թաստիլ էտէրէք, վագալը շէօյլէ բէվայէթ իտէյօր, եանի Սաղանուլըն պիր գաշ

տօնթլարը բօլիս էլպիսէսի կիլինմիշ օլտագ պիր ֆալթօն իլէ անը խաթահանէտէն ալուպ կիլմիշիլէր, վէ պիր սօգադտա էլպիսէլէրի վէ ֆալթօնը թէքլէ նապէտիտ օլմուշար :

Սեպու 4 տէ Բօլէհօ շէհր նտէ Եահուտիլէրէ գարըն աքէրլէր հիւքուլ իտէրէք միւտարէպէ վուգու պուլմուշ քէօյլիլէր տալի աքէրէ եարտըմէ խալըճա Եահուտի թէքլէմիշիլէր : Իշպու հատիլէ պիր աքէրին պիր Եահուտի իլէ միւհատէլէյէ թուլթուլմասընտան իլէրի կէլիլ : Փանտարմալար վէ զապիլէր կիւճ հալ թէքիլ իտէպիլմիշիլէր :

Քէզա Քիլէվ վիլայէթին Սիւլա շէհրինտէ բուս իշճիլէր վէ Եահուտի տիւքեանըլար պէյնիտէ գալիա վուգու պուլարապ, 80 տիւքեան եաղրա իտիլմիշ վէ 60 քիշի եարէլէնմիշ տիր :

ՍՕՆ ԹԵԼԵԿՐԱՖԻ Ր

Բարիկ 2 սեպտ.— Պուլկար վիւքէլա լէյիսի վէ խարիճիլէ նաղըրը Մ. ժէնէրալ Բէթրով վէ մալիլէ նաղըրը Մ. Բալաքով վէ պուլկար բօլիլիլա մէմուրը Մ. Ջօլաթովիլ վէ սէքրէթէրի Ջալիւրալքով Փրանտա խարիճիլէ նաղըրը Մ. Տէլքասէնին խանէսինէ թաամա տալէթ օլընտըլար : Թաամա Մ. Տէլքասէնին պիլթիւն մայէթ մէմուրլարը վէ Փրանտա մալիլէ նաղըրը հաղըր ըտըլար : (Պու զիյալէթ Պուլկարիանըն իսթիլգաղը Փրանտա տան իճրա օլընաճաղընը տէլալէթ իտէր) :

— Ալիսնա 2 սեպտ.— Կիրիտին մուլա իֆ բարթի լէյիլէրինի Մ. Թէօթօրիս հուլուրա գապուլ իթմէմէքլէ պէրապէր, իւշիւնճի պիր զալթ շէօյլէ պէյանը էֆքեար իթմիշ տիր :

«Էկէր Կիրիտ գօհիսէրի բրէնս Եօրիլինին Եո նանիտան իլէ պիրլէյմէք իշիւն տէվէթլէրէ իթաիլի միւրաճաթ սէմէրէսիլ գալըր իտէ, Կիրիտիլէրէ մուլթալալ պիր գանուլընտաի վէրիլէճէք տիր :»

— Բէթէրսպուրկ 2 սեպտ.— Բուսիանըն Պալթիլ տօնանմասընըն պիր վագըթ Լիպանտա գալաճաղը թաստիլ օլընըյօր :

— Լօնտօն 2 սեպտ.— Բէյրըրըն իշարը իւզրէ, Լիաօ-Եանիտա գալմըլ օլան ճարօն օրտուսը քէօրիլէր ինշալընա պաշալմըլ :

Բուսլարտան թօրլար թիւֆէնկէր վէ մուհիմաթ գալմըլ աղըլ :

— Թօքիօտան Բէյրըր է իշար օլընաղընա պինտէն, Մուգտէնէ տօղրու Բուսլարըն հալի թէպուլի օլընմատըլը վէ Լիաօ-Եանիտա կէօիլիլիւշ օլան բուսլարըն մըգ-

տարը 3000 օլտըլը մարէշալ 0-եամա պիլտիրիլ տիր :

Լօնտօն — Մօրնիկք Բօսրալալտըլը մալիլմաթ իւզրէ, Մանչուրիայը թէքրար Ջինէ թէքր իթմէք իշիւն Բուս վէ ճարօն մուլթիլիլէրինտէն պիր գօհիսիօն թէշիլ օլընմըլ : Մուքտէնտէրի Բուս շին պանգալը գաբանմըլ տըր :

— Բէթէրսպուրկ 2 սեպտ — Ամիրալ Ալէքսիէվին ժէնէրալ Շթէօսէլտէն օգոստ. 21 տէ ալաղըր մալիլմաթ իւզրէ, ճարօնլըլար Բօրթ Արթուրըն գալէլէրինէ վէ շէհրէ գարըն ալթէն տէվալ իթմէքտէ իմիշիլ վէ 250 պօմպա ալթմըլար : Տօնանմա տալի տալմի : սուրէթտէ շէհրէ գարըն տուրուր ըմըլ : Բուս մուհաֆըլարը վէլիւհտըն տօղմալընտան տօլալը քիմալը մէսէրիլէթտէ վէ խաշիլտէ իմիշլէր :

«ԻՐԱՆԻՆԻ»Ի ՊԱՏԱՍԽԱՆՆԵՐԸ

Գարագաշ Վ. Թարթիւնեան—բուսացանք 16 ֆր. ձեր տարեկան բաժնեգիրն :

Բիթէշք Աղամ Եւ Գրիգոր — ստացանք ձեր առաջին վիցամանեանը 15 ֆր Մուրֆաքլար Գ. Փօլատեան — Ձեր թերթը անընդհատ կը զրկուի : Քաղաքապետութիւնն ալ առաքինութիւն մըն է :

Ա.Զ.Դ.

Աղջկանց կրթարանն իր թիւրք տարեկանը կօկուի յառաջիկայ սեպտ. 6 ին Ընգուլիլիլթիւնք Եւ մասնաւոր տեսակցութիւնք կը կատարուին ամէն օր ժամը 9 12 :

Տնօրէն

«Աղջկանց կրթարան»ի

Վառնա

Պ. Ճիւլէրճի-ն

Ա.Զ.Դ.

Տօրթ. Թորոսեան փոխադրուեցաւ հայկական եկեղեցւոյ ձախակողմը ոսկերիչ Նիքաէսի խանութին վրայի տուէր թիւ 14 : Ամէն տեսակ հիւանդներ կընդունի առաւօտուն ժամը 10 էն մինչեւ 12 : Եւ երեկոյին 3 էն մինչեւ 5 :

Թ.ԱՏ.ՈՒՆ ՊՕՐԻՈՂ ՀԱՃԻ ԲԱՆԱԲՕ

Նառէփտա Հայ. Դերա. Խոմար օղեբուս գրտութեան պատճառաւ տեղափոխուած է թաւրօն «Պօրիս» ոգրայա երեկոյ նոյն թաւրօնին մէջ պիտի ներկայացուի :

ԺՐՆԸ ՎԻԷՎ

Թաւրարալ 6 արարուածով Երգիր Եւ պարեր օրդ. Բաթինայի Միլլայի Եւ պ. Պիւճի կողմէն :